

سوره حج
مدنی ۷۸ آیه

به نام خدا که رحمتش بی اندازه است و مهربانی اش همیشگی

ای مردم! خود را از [عذاب] پروردگارتان حفظ کنید؛ زیرا زلزله هول‌انگیز قیامت حادثه بزرگی است (۱) روزی که چون آن را ببینید، [خواهید دید که] هر مادر شیردهنده‌ای، شیرخواره اش را از یاد می‌برد، و هر ماده بارداری بارش را سقط می‌کند، و مردم را مست می‌بینی درحالی که مست نیستند، بلکه عذاب خداوند بسیار سخت است (۲) از مردم کسی است که همواره درباره خداوند یکتا بدون هیچ دانشی گفت‌وگویی نادرست و بی‌دلیل می‌کند، و پیرو هر شیطان سرکشی است (۳) بر شیطان مقرر شده که هرکس او را به سرپرستی خود انتخاب کند حتماً به گمراهی اش کشانده، و به سوی آتش [شعله‌ور و] سوزان راهنمایی اش کند (۴) ای مردم! اگر درباره برانگیخته شدن [پس از مرگ] در تردید هستید پس [توجه کنید که] ما شما را از خاک آفریدیم، سپس از نطفه، آن‌گاه از علقه، بعد از آن از پاره گوشتی شکل یافته و شکل نیافته به وجود آوردیم تا [قدرت خود را بر هر کاری] برای شما روشن کنیم، هر جنینی که خواست ما باشد تا مدتی معین در رحم‌ها مستقر می‌سازیم، سپس شما را به صورت کودک [از رحم مادر] بیرون می‌آوریم، [و زمینه رشد به شما عطا می‌کنیم] تا به نیرومندی [جسمی و فکری] خود برسید، برخی از شما [پیش از فوتی] قبض روح می‌شوید، و بعضی از شما را به پست‌ترین دوره عمر برمی‌گردانند تا جایی که از دانشی که داشت هیچ ندانند. [از نشانه‌های قدرت ماست] زمین را [در زمستان] خشک و بی‌گیاه می‌بینی، پس زمانی که آب [باران] را بر آن می‌فرستیم می‌جنبند و رشد می‌کند، و از هر نوع گیاه شاداب و زیبایی می‌رویانند (۵)

[همه این حقایق] برای این [است] که [بدانید] فقط خداوند حق است، و این که او مردگان را زنده می‌کند، و اوست که بر هر کاری تواناست (۶) و این که قیامت که هیچ شکی در آن نیست آمدنی است، و این که خداوند کسانی را که در گورهایند برمی‌انگیزد (۷) گروهی از مردمند که همواره بدون هیچ دانشی و هیچ هدایتی و هیچ کتاب روشنگری، درباره خداوند گفت‌وگوی بی‌دلیل می‌کنند (۸) [آن هم] با حالتی متکبرانانه و مغرورانه، تا [مردم را] از راه خداوند [به راه باطل] منحرف کنند، برای آنان در دنیا رسوایی است، و روز قیامت عذاب سوزان به آنان می‌چشانیم (۹) [به آنان گویند:] این [رسوایی و عذاب] به کیفر اعمالی است که از پیش فرستاده‌ای، و خداوند نسبت به بندگان، ستمکار نیست (۱۰) گروهی از مردم خدا را در حال تردید می‌پرستند، پس اگر سودی [چون ثروت]، به آنان برسد به آن آرامش می‌یابند، و اگر رنج و بلایی به آنان برسد [از پرستش خداوند] روی‌گردان می‌شوند، اینان دنیا و آخرتشان تباه است، و این است همان خسارت آشکار (۱۱) به غیر خدا معبودانی را [برای عرض حاجت] می‌خوانند که نه زبانی به آنان می‌رسانند، و نه سودی به آنان می‌دهند، این است همان گمراهی بسیار دور [که در آن از دسترسی به هدایت محروم‌اند] (۱۲) [آری] معبودهایی را می‌خوانند که زبانشان [به خوانندگان] از سودشان نزدیک‌تر است، [معبودهای باطل] هرآینه بد سرپرست و قطعاً بد همدمی هستند! (۱۳) همانا خداوند مؤمنانی را که کارهای شایسته انجام داده‌اند وارد بهشت‌هایی می‌کند که از زیر [درختان] آن نهرها جاری است، مسلماً خداوند هر کاری را که بخواهد انجام می‌دهد (۱۴) کسی که همواره گمانش این است که خداوند هرگز پیامبرش را در دنیا و آخرت یاری نخواهد داد، باید طنابی از سقف بیاویزد، آن‌گاه خود را حلق‌آویز کند و ببیند آیا حيله و نیرنگش مایه خشمش را از بین می‌برد؟! (۱۵)

اینگونه قرآن را که آیاتی روشنگر فرستادیم، به راستی خداوند هرکه را بخواهد هدایت می‌کند (۱۶) همانا مؤمنان و یهودیان و صابئی‌ها و نصاری و مجوسیان و آنان که شرک ورزیدند [همین‌گونه نمی‌مانند] مسلماً روز قیامت خداوند بینشان داوری می‌کند بی‌تردید خداوند بر همه چیز گواه است (۱۷) آیا ندانسته‌ای که هرکه در آسمان‌ها و زمین است، و خورشید و ماه و ستارگان و کوه‌ها و درختان و جنبندگان، و بسیاری از مردم برای خداوند سجده می‌کنند؟ و بر بسیاری [هم که از سجده کردن رویگردانند] عذاب قطعی شده است، و کسی که خداوند خوارش کند گرامی‌دارنده‌ای برای او نیست، بی‌گمان خداوند هرچه بخواهد انجام می‌دهد (۱۸) این دو [گروه حق‌پیشه و باطل‌گرا] دربارهٔ پروردگارشان دشمن یکدیگرند، پس برای کافران لباس‌هایی از آتش [به اندازهٔ اندامشان] بریده شده، و از بالای سرشان مایع جوشان به رویشان ریخته می‌شود (۱۹) که آنچه در شکم‌هایشان است و نیز پوست‌هایشان [به وسیلهٔ آن گذاخته می‌شود] (۲۰) و برای آنان گرزهایی ویژه از آهن است [که بر سرشان می‌کوبند] (۲۱) هرگاه بخواهند به سبب اندوه [و غصهٔ گلوگیر] از دوزخ درآیند به آن بازیشان می‌گردانند، و [به آنان می‌گویند]: عذاب سوزان را بچشید! (۲۲) به راستی خداوند مؤمنانی را که کارهای شایسته انجام داده‌اند در بهشت‌هایی وارد می‌کند که از زیر [درختانش] نهرها جاری است، در آن جا با دست‌بندهایی از طلا و مروارید آرایش می‌شوند، و لباسشان در آن [از] ابریشم است (۲۳)

و به سخن پاک، و به راه خداوند ستوده راهنمایی می‌شوند (۲۴) بی‌تردید کسانی که کافرند و [مردم را] همواره از راه خدا باز می‌دارند، و [مؤمنان را] از [ورود به] مسجدالحرام که آن را برای همه مردم چه مقیم چه مسافر، یکسان قرار داده‌ایم باز می‌دارند، [کیفری سخت دارند]، و هر که بخوهد در آن جا با انحراف [از حق] روی به ستم آورد عذابی دردناک به او می‌چشانیم (۲۵) [به یاد آرید] هنگامی که جایگاه خانه [کعبه] را برای ابراهیم آماده کردیم، [و از او پیمان گرفتیم] که: هیچ چیز را شریک من قرار نده! و خانه‌ام را برای طواف‌کنندگان و قیام‌کنندگان و رکوع‌کنندگان و سجده‌کنندگان [از هر آلودگی ظاهری و باطنی] پاک بدار! (۲۶) و در بین مردم برای حج بانگ برزن! تا پیاده و [سواره] بر هر شتر چابک از هر راه دوری به سوی تو آیند (۲۷) برای این که شاهد سودهایی برای خود باشند، و نام خداوند را در روزهایی معین [که برای قربانی اعلام شده] بر چهارپایان که به آنان عطا کرده است ببرند، آن گاه از [گوشت] آن‌ها بخورید، و بر تهیدست در مانده را نیز بخورانید (۲۸) سپس باید آلودگی‌های خود را بزدایند، و نذرهایشان را ادا کرده، و بر گرد خانه کهن طواف کنند (۲۹) این است [مناسک حج]، و هر کس مقررات خدا را بزرگ بدارد این برای او نزد پروردگارش بهتر است، و چهارپایان برای شما حلال گشته به جز آنچه [در آیات دیگر حُرمتش] بر شما خوانده می‌شود، پس بر شماست که از پلیدی‌ها که همان بُت‌هایند، و از گفتار باطل دوری کنید (۳۰)

درحالی که خالصانه گرایش به خداوند داشته باشید، و به او شرک نورزید. و هرکس به خداوند شرک ورزد گویا از آسمان سقوط کرده، و پرندگان شکاری او را می‌ربایند، یا باد وی را به جای دوردست می‌اندازد (۳۱) این است [مقررات خداوند]، و هرکس شعائر خدا را بزرگ بدارد بدون تردید این [کار] ناشی از تقوای دل‌هاست (۳۲) برای شما در دام‌های قربانی تا وقتی معین، سودهایی است، سپس مکان [جای گرفتن] شان [برای قربانی شدن]، کنار کعبه آن خانه کهن است (۳۳) برای هر امت [مؤمنی پیش از شما] عبادتی ویژه قرار دادیم، تا بر آنچه از دام‌ها روزی آنان کردیم [به وقت قربانی] نام خدا را ذکر کنند، پس [بدانید که] معبود شما خداوند یکتاست؛ بنابراین فقط تسلیم او شوید، و فرمانبرداران فروتن را [به رحمت و جنت خداوند] مژده ده! (۳۴) هم‌آنان که وقتی خداوند یاد می‌شود، دل‌هایشان به هراس می‌افتد، و بر آنچه [از حادثه و بلا] به آنان می‌رسد شکیبایی کنید، و برپادارندگان نماز [با شرایط ویژه‌اش] هستند، و از آنچه روزی آنان کرده‌ایم انفاق می‌کنند (۳۵) شتران قربانی را برای شما از شعائر خداوند قرار دادیم، برای شما در آن‌ها [تا به محل قربانی برسند] منفعی است، [هنگام نحرکردن آن‌ها] درحالی که به صف ایستاده‌اند نام خدا را بر آن‌ها ببرید، و چون [بی‌جان] به پهلو درافتادند از آن‌ها بخورید، و به تهدستانی که اهل درخواست نیستند و فقیرانی که اهل درخواستند بخورانید، بدین‌گونه آن‌ها را برای شما به کار گرفتیم تا سپاس‌گزاری کنید (۳۶) هرگز گوشت‌ها و خون‌هایشان به خداوند نمی‌رسد، بلکه تقوای شماست که به او می‌رسد، این‌گونه آن‌ها را برای شما به کار گرفت تا خدا را به شکرانه این‌که هدایتان کرد به بزرگی یاد کنید، و نیکوکاران را [به رحمت و پاداش خداوند] مژده بده! (۳۷) همانا خداوند همواره از مؤمنان دفاع می‌کند، یقیناً خداوند هیچ خیانتکار ناسپاسی را دوست ندارد (۳۸)

به کسانی که مورد هجوم و جنگ قرار می‌گیرند اجازه [جنگ] داده شده؛ به سبب این که مورد ستم قرار گرفته‌اند، و البته خداوند بر یاری دادن به آنان تواناست (۳۹) هم آنان که ظالمانه از خانه‌هایشان بیرون رانده شدند فقط برای این که می‌گفتند: پروردگار ما خداوند یکتاست. و اگر خداوند [ستم و زیان‌رسانی] برخی از مردم [جنایت‌پیشه] را به وسیله بعضی از مردم [مؤمن] دفع نمی‌کرد هرآینه صومعه‌ها، کلیساها، کنیسه‌ها و مساجدی که در آن‌ها بسیار یاد خدا می‌شود ویران می‌شد، به یقین خداوند به کسانی که [دین] او را یاری می‌کنند، یاری می‌دهد، بی‌تردید خداوند نیرومند و توانای شکست‌ناپذیر است (۴۰) هم آنان که چون در زمین فرمانروایی عطایشان می‌کنیم نماز را [با شرایط ویژه‌اش] برپا می‌دارند و زکات می‌پردازند، و [مردم را] به کارهای پسندیده وامی‌دارند و از کارهای زشت باز می‌دارند، و فرجام [همه] کارها فقط در اختیار خداست (۴۱) اگر تو را انکار می‌کنند [کار تازه‌ای نیست]، پیش از اینان هم قوم نوح و عاد و ثمود [پیامبرانشان را] انکار کردند (۴۲) و [نیز] قوم ابراهیم و قوم لوط [اهل انکار بودند] (۴۳) و همچنین اهل مدین [منکر شعیب شدند]، و موسی را [هم] انکار کردند، پس کافران را مهلت دادم، سپس آنان را [به عذابی سخت] دچار کردم، [بنگر که] کيفر [و انتقام] من چگونه بود! (۴۴) چه بسیار شهرها را درحالی که [اهلش] ستمکار بودند نابود کردیم، پس دیوارهایشان بر سقف‌ها فرو ریخت و [چه بسیار] چاه‌های [پُر آب] متروک افتاده، و کاخ‌های برافراشته [بی‌صاحب مانده است] (۴۵) آیا در زمین به گردش [و کاوش‌گری] نپرداخته‌اند تا برای آنان دل‌ها [ای فهمی] پیدا شود که با آن بیندیشند، یا گوش‌هایی که با آن [اندرزها را] بشنوند؟ [حقیقت این است که فقط] چشم‌ها [که ابزار تماشای امور پندآموز است] کور نمی‌شود، بلکه دل‌ها [بی‌هم] که در سینه‌هاست کور می‌شود (۴۶)

آنان از تو [آمدن] عذاب را شتابانه می‌خواهند درحالی‌که خداوند از وعده‌اش هرگز تخلف نمی‌کند، همانا یک روز نزد پروردگارت چون هزارسال از سال‌هایی است که شما به حساب می‌آورید؛ (۴۷) چه بسا شهرهایی که به [اهل] آن‌ها درحالی‌که ستمکار بودند مهلت دادم، سپس آنان را [به عذابی سخت] دچار کردم، و بازگشت همه فقط به‌سوی من است (۴۸) بگو: ای مردم! من برای شما فقط هشداردهنده‌ای روشن‌گرم (۴۹) پس برای مؤمنانی که کارهای شایسته انجام داده‌اند آموزش و رزق با ارزشی است (۵۰) و کسانی که در [راه بی‌اثر نمودن] آیات ما کوشیده‌اند تا [به گمان خود، ما را] عاجز کنند اهل آتش شعله‌ورند (۵۱) پیش از تو هیچ رسول و پیامبری نفرستادیم مگر این‌که هرگاه آرزو می‌کرد [اهداف سعادت‌بخش خود را پیش ببرد،] شیطان [برای بازداشتن مردم از پذیرش حق] در برابر آرزویش وسوسه و شبهه می‌انداخت، ولی خداوند آنچه را شیطان [از وسوسه و شبهه] می‌اندازد از بین می‌برد، سپس آیاتش را استوار می‌سازد، و خداوند دانا و حکیم است (۵۲) [سبب این مسئله این است] که خداوند شبهه‌اندازی شیطان را آزمایشی برای بیمار دلان قرار می‌دهد [تا به اوج شقاوتشان برسند؛] مسلماً ستمکاران در نهایت مخالفت [با حق] هستند (۵۳) و این‌که دانش‌یافتگان بدانند این [محو شدن القانات شیطان، و استوار ماندن آیات] از سوی پروردگارت حق است؛ در نتیجه به آن ایمان آورند و دل‌هایشان برای آن فروتن شود، بی‌تردید خداوند هدایت‌کننده مؤمنان به‌سوی راهی مستقیم است (۵۴) کافران همواره نسبت به آیات خداوند در تردیدی سخت‌اند، تا قیامت ناگهان بر آنان دررسد، یا عذاب روزی که روز دیگری به دنبال ندارد به سراغشان آید (۵۵)

آن روز حاکمیت و فرمانروایی ویژه خداست، او بین آنان داوری می‌کند، نهایتاً مؤمنانی که کارهای شایسته انجام داده‌اند در بهشت‌های پُر نعمتند (۵۶) و کسانی که کافرند و آیات ما را انکار کرده‌اند برای آنان عذابی خوارکننده است (۵۷) آنان که در راه خدا هجرت کرده، سپس کشته شده یا مرده‌اند مسلماً خداوند رزقی نیکویشان می‌دهد، همانا خدا بهترین روزی‌دهندگان است (۵۸) بی‌تردید [خداوند] ایشان به جایگاهی که آن را می‌پسندند وارد می‌کند، مسلماً خداوند دانا و بردبار است (۵۹) [مطلب] همان است [که گفتیم]، و هرکس به مانند آنچه به او ستم شده [متجاوز را] عقوبت کند، آن‌گاه [از سوی متجاوز] به او ظلم شود قطعاً خداوند ستم‌دیده را یاری می‌دهد [تا از متجاوز انتقام بگیرد]، همانا خداوند باگذشت و بسیار آمرزنده است (۶۰) این [یاری‌دادن به ستم‌دیده] گوشه‌ای از قدرت خداست که همواره شب را در روز و روز را در شب درمی‌آورد، بی‌گمان خدا شنوا و بیناست (۶۱) این [جابه‌جایی شب و روز] به سبب این است که فقط خداوند معبود حق است، و این که آنچه را جز او می‌پرستند باطل است، و این که فقط خداوند بلندمرتبه و بزرگ است (۶۲) آیا ندانسته‌ای که خداوند آبی [فراوان و پُرفایده] از آسمان نازل می‌کند، در نتیجه زمین سرسبز و خرم می‌شود؟ به راستی خداوند دقیق [وریزنگر] و آگاه است (۶۳) آنچه در آسمان‌ها و در زمین است فقط در سیطره مالکیت و فرمانروایی اوست، به یقین خداوند است که بی‌نیاز و ستوده است (۶۴)

[ای انسان!] آیا ندانسته‌ای که خداوند آنچه را در زمین است و کشتی‌هایی را که به فرمان او در دریا روانند برای [بهره‌وری] شما به کار گرفته است، و آسمان را نگه‌می‌دارد که جز به فرمان او بر زمین نیفتد؟ همانا خداوند به [همه] مردم بسیار مهرورز و مهربان است (۶۵) اوست که به شما حیات داد، سپس شما را می‌میراند، آن‌گاه [برای ورود به قیامت] زنده‌تان می‌کند، همانا انسان بسیار ناسپاس است (۶۶) برای هر جامعه عبادت ویژه‌ای قرار داده‌ایم که بر اساس آن عمل می‌کنند، پس [مشرکان] نباید با تو در موضوع [مناسک] نزاع کنند، [آنان را] به سوی پروردگارت دعوت کن! که بی‌تردید تو بر راهی مستقیم قرار داری (۶۷) و اگر با تو گفت‌وگوی بی‌دلیل کنند، بگو: خداوند به آنچه انجام می‌دهید داناستر است (۶۸) خداوند روز قیامت بین شما درباره آنچه با یکدیگر همواره در آن اختلاف می‌کردید داوری خواهد کرد (۶۹) آیا ندانسته‌ای که خداوند آنچه را در آسمان و زمین است می‌داند؟ مسلماً همه [اعمال و نیات انسان‌ها] در کتابی [چون لوح محفوظ، ثبت] است، و بی‌تردید این [ثبت اعمال و نیات] بر خدا آسان است (۷۰) [مشرکان] غیر از خداوند معبودانی را می‌پرستند که [خدا] هیچ دلیلی درباره [به حق بودن] آن‌ها نازل نکرده است، و معبودانی [را می‌پرستند] که هیچ دانشی برای [استدلال بر ربوبیت] آن‌ها ندارند، و ستمکاران را هیچ یآوری [در برابر عذاب] نخواهد بود (۷۱) هنگامی که آیات روشن ما را بر آنان می‌خوانند در چهره کسانی که کافرند [اثر] انکار و نارضایتی را می‌بینی، به گونه‌ای که نزدیک است به تلاوت‌کنندگان آیات ما بتازند، بگو: آیا شما را به بدتر از این [که از شنیدن قرآن به شما دست می‌دهد] خبر دهم؟ [آن] آتش [دوزخ] است که خداوند آن را به کافران وعده داده، و [آتش] عاقبت بدی است! (۷۲)

ای مردم [مشرک! برای شما و معبودانتان] مثلی زده شده است پس بدان گوش فرادهید؛ یقیناً کسانی به غیر خدا را که برای روا شدن نیازهایتان و گذران امور زندگی خویش عبادت می کنید هرگز نمی توانند مگسی بیافرینند؛ گرچه برای آفریدنش دست به دست هم دهند، و اگر مگس چیزی از آنان برآید نمی توانند آن را پس بگیرند، پرستش کنندگان و پرستش شونده‌گان هر دو ناتوانند (۷۳) خداوند را آن گونه که شایسته قدرشناسی و شناخت است قدرشناسی نکرده و نشناخته‌اند، بی تردید خداوند نیرومند و توانای شکست‌ناپذیر است (۷۴) فقط خداوند است که از بین فرشتگان و از بین مردم رسولانی برمی‌گزیند، یقیناً خداوند شنوا و بیناست (۷۵) او همه [اعمال و احوال] گذشته فرشتگان و انبیاء و انسان‌ها، و همه [اعمال و احوال] آینده آنان را می‌داند، و همه امور به خداوند بازگردانده می‌شود (۷۶) ای مؤمنان! رکوع و سجود کنید و پروردگارتان را بپرستید، و کار نیک انجام دهید تا پیروز شوید (۷۷) و در راه خداوند آن چنان که شایسته جهاد است جهاد کنید، او شما را انتخاب کرد و در این دین بر شما هیچ مضیقه و فشاری قرار نداد، [آسانی دین شما چون آسانی] دین پدرتان ابراهیم [است]، او شما را پیش از این مسلمان نامید، و در این قرآن هم به همین نام خوانده شده‌اید تا پیامبر حجت و گواه بر شما باشد و شما هم [در اعمال و احوالتان] حجت و گواه بر مردم باشید، پس نماز را برپادارید و زکات بپردازید و به خدا تمسک جوئید، او سرپرست و یار شماست، و خوب سرپرست و نیکو یاری‌دهنده‌ای است (۷۸)